

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

I E T S

OVER DE

HOLLANDSCHE TAEI, ,

NOCH VOOR, NOCH TEGEN, ,

L A T E N D E

ELK DIENAENGAENDE VRY EN ONVERLET
ALS NAER GOEDVINDEN, ,

in eenige familiäre brieven.

EERSTE STUKSKE.

Mais il y devoit avoir quelque coërtion
des loix contre les escrivains ineptes et inu-
tiles, comme il y a contre les vagabonds et
fainçans; on banniroit des mains de nostre
peuple et moy et cent aultres.

MONTAIGNE.

TE GEND, ,

UYT DE DRUKKERY VAN A. B. STÉVEN, ,
OP DE KOORN-MERKT.

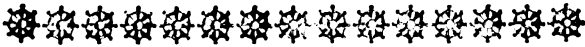
November 1825.

1

1

11
12
13
14

EERSTE BRIEF.

GEND, 25 october, 1823.

MYNHEER,

Gy verlangt geen ontwikkeld werk, geene volledige verhandeling over het verschil tuschen de vlaemsche en hollandsche talen en derzelver wederzydsche verdiensten; ook verlangt gy niet te weten, welke van beyden den voorrang boven de andere verdient; Uw gevoelen, Mynheer, is dienaengaende sedert lang, gevestigd. Gy verkiest het vlaemsch, zoo als men hetzelfde alhier spreekt en schryft; gy houdt u, zonder eenige restrictie, aen de spelling, aen den styl, aen hetgeen gy noemt, den gelukkigen abandon der Gazette van Gend, en gy haelt met genoeg aen, hetgene de opsteller derzelve, ter gelegenheden van eene hem toegezondene necrolo-

gique beschryving in 't *hollandsch* opgesteld, verklaerd heeft, namelyk dat hy aen dezelve, wel *voor eens*, eene plaets in zyn dagblad wilde geven, uyt ontzag voor den schryver; wel verstaende nogtans, dat deze toegeving moeste worden aenzien, als zonder gevolg ten opzichte van zynen eygenen schryfstyl, waervan hy wilde meester zyn, en blyven. En — dit is geoorlofd in een land van regte.

Uw gevoelen in dit geschilstuk, Mynheer, is niet gegrond op eene vergelykende beoefening; het is ook niet toe te schryven aen het lezen der classique schryveren in beyde talen; uwe afkeer is natuerlyk: gy hebt, zegt gy, nooyt een' *hollandsch* boek ingezien, en van de nieuwe wetten en edicten, leest gy den *franschen* text, om die te verstaen.

Gy zyt alsnu te oud geworden (het zyn uwe eygene uytdrukkingen), om eene nieuwe tael te leeren; zulks wilt in de volle jeugd, gebeuren: gy kunt over het idee niet van, op nieuw, te leeren spellen, u, alwederom, van schoolboeken te omringen, met snotjongens, zoo als gy die noemt, gelyk te stellen, en met dezelve, om zeggens, om prys te kampen..... Gy kunt zulks niet opzwellen, daer gy, by ondervinding, weet dat in het onderwys en de leeroefeningen, de jonge lieden

doorgaens veel meer, dan gezette menschen, voortgang doen en dezelve, hierin, ligtelyk overtreffen. Waeromtrent gy bemerkt dat dit geenszins te verwonderen is, aengezien de eersten niets, dat hen kwelt, of hunne geesten ophoudt, in het hoofd hebben; terwyl by menschen van zekere jaren, ('t is altyd UEd. die spreekt), die hunne dagelyksche bezigheden hebben, by die vooral, die aen 't hoofd van een ordentelyk huyshouden, zyn geplaetst, het heel anders gelegen is; Daer is 't, zegt gy, elken dag wat nieuws: 'T is de vrouw die begint te kriepen, (*) 't is een kind, dat zyn' eerste communie doet, 't is de meyd, die haren dienst opzegt, 't is den wasch op te schryven, 't is groensels op te leggen, en — hoe veel huizen zyn er niet, alwaer de meesters de snyboonen helpen medesnyden, alwaer-ze d'horlogien opwinden, de vogelen oppassen, de muizen-vallen stellen? (en — laet dat al op domestieken, gy zyt wel!.....) Van dit alles, zoo gy, met regt, aenmerkt, heeft de jonge en losse jeugd geen gedacht, dit houdt hen weynig bezig, zy laten de zorg aen d'ouders over, welken te midden al die kruysen, en zulken overlust, (zy mogen 'er mée lagchen die willen) weynig genegen zyn, den kop op

(*) De aennadering des barennoods gevoelen.

eene vreemde tael te breken , en dezelve , om zeggens ; op staenden voet te leeren ; hetgeen daerby , een ieders doens niet is.

Daerenboven , en rond-uyt gesproken , al wilde men zich teenemael , en gelyk men zegt , met lyf en ziel , op de beoefening der hollandsche tael toeleggen , wat gebeurt er ? anderen steken u voor by. Wy leven , zegt gy , in eenen tyd van Overvliegers , die , naauwlyks hebben zy 'er zich eens toe neêrgezet , aenstonds alles kennen , alles weten , alles wyzen , alles beslissen zonder , gelyk men zegt , iemand *zynen mond van spreken* te laten , en dit doet by velen , die dat beproeven , de lust vergaen..... — Men is toch mensch !..... Eyndelyk voegt gy daerby , deze doorslaende redenen : dat boeken daertoe noodig zyn , dat deze , en wel voornamelyk de hollandsche , geld kosten (het groote inconvenient van alle boeken) , daer er weynige hoop is , die geleend te krygen , en dat dit alles ook den moed doet zinken.

Nogtans ik ontwaer , Mynheer , dat gy daer omtrent al nog van d'ergste niet zyt. Ik ondervinde dat gy , nu wel eens en dan , in eene goede luym , van de hollandsche schryvers hooren spreken wilt , en zulks is een goed voorteecken. Wat meer is , zoo ik my niet vergisse , hoe zeer gy voor uwe moe-

dertael zyt vooringenomen , voedt gy het gedacht van , in het heymelyk , u eens in het *hollandsch* , te beproeven. Gy zoudt , ik bespeur het , geerne die tael leeren zonder moeyte en voor al zonder geld uyt te geven , en dit heeft alwederom zyne zwarigheyd aen.

Eene beredeneerde *spraekkunst* , eene drooge discussie *ab ovo* , verschrikken u. Het oppervlakkige , het in het oogloopende onderscheyd tusschen beyde *talen* , zoudt gy ergens in een kortbondig , maer vooral , goedkoop boeksken , geerne ontmoeten ; Dit vergenoegt u , het overige zou van zelfs komen.

Ons laetste gesprek desaengaende , had het voordeel u tamelyk te bevallen ; 't is op die wyze , en op die wyze alleen , dat gy Mynheer , verstaet u zelve te onderrigten , en het ware u zeer aengenaem geweest , deze onderhandelingen , *praeter propter* , in het schrift , in eenige familiäre brieven , te zien herhalen.

Op dit alles een werksken te maken , dat , meer of min , zou verdienen te worden gelezen , ware voor ons eene vruchteloose pooging , want zoo hooge timmeren wy niet , dat is te zeggen , dat wy onze krachten daervoor , op verre na , niet bestand kennen ; liever zullen wy daeromtrent , de uyt-spraak van het koninklyk genootschap *Concordia* te Brussel , afwachten , 't welk de

moeyelykheid van zulkdanig onderzoek overwegende, by resolutie van den 28 january ll., hetzelve tot onderwerp eener uytſchryving van prysvraag heeft gekozen, met uytloving van eene præmie van vyf en twintig goude ducaten, aen dengenen, die onder andere, best zal beantwoorden de vraag: *Aan welke der beide stelsels van spelling en uitspraak (het vlaamsch of het hollandsch) men, om daarbij op te geven redenen, zoude vermeenen de voorkeur te moeten geven boven het andere?* 'tgene, in 't voorbygaen gezeyd, ons zoude doen vermoeden, dat de Geleerden daerop als nog in twyfel staen (?)

Maer onze onregelmatige en afgebrokene redeneringen over deze stoffe aen een te knoopen, en op het papier te brengen, is ligt om doen. Doch ik twyfele grootelyks Mynheer, of zulks u van eenig nut wezen zal, daer dit werk, natuerlykerwyze, niet dan zeer onvolmaekt zyn kan.

'T is dan meer om u een tydverdryf, eene soort van uytspanning, te verschaffen, dan wel om u te onderrigten, dat ik toestemme in uw verzoek. Onder voorwaerde nogtans en waeraen gy u wel hebt willen onderwerpen, van het *hollandsch* niet te gebruyken, alvorens hetzelve eenigzins te kennen, en niet te doen als die onbedachten, welke *hun* hollandsch schryven, zonder vaer of vrees, door

middel van de twee *aa*, de twee *uu* en *ei*, waarmede zy de diphtongen *ae* en *ue* en de *y-grec*, (op hunne wyze) vervangen, behoudende voor het overige, in vollen *vigueure*, het oude *vlaemsch*, waervan zy aldus eene tael maeken..... God vergeve het hun! Ware waeghalzen, die als 't ware, stormenderhand, in de tael willen inbreken, zonder eens te denken, hoe zeer zy door eene diergelyke vermetenheyd, hunne zwakheyd verraden en dezelve in een klaer daglicht stellen!.....

Intusschen, Mynheer, zult gy, zoo de *Gazette van Gend*, als de *Plakbrieven* van den heer *De Busscher* niet, dan met groote omzigtigheyd, lezen en wanneer gy schryft, zoo veel mogelyk, gebruyk maken van een gezuyverd *vlaemsch*, zoo als het aen *fatoesenlyke lieden* betaemt, dit is te zeggen, dat gy niet meer schryven zult: *Ick, boterick*, enz., hoewel gy u, ten dien opzigte, steunt op het gezag van *Cats* en *Vondel*, die gy in uwe jongheyd, by stukken en brokken, hebt gelezen.

Hier mede komen wy ter zaek zonder verdere complimenten.

§ I.

A. B. C.

Gy weet maer sedert onze laetste by-een komsten, zegt gy, dat de Hollanders, niet meer dan 23 letters van den alphabet, gebruyken, daer wy Vlamingen er 26 bezigen; En dit is inderdaed alzoo. De Q, de X en de grieksche Y (*y-grec*), als vreemde letteren beschouwd, zyn, voor zoo veel de spelling der woorden van nederduytschen oorsprong betreft, uyt hun alphabet verbannen.

By gevolg van het gemis der Q, X en Y, schryven zy: *kwade, kwezel, kwelling, kwam*, (hy kwam), en niet: *quaede, quezel, quellinge, quam*; — *bliksem, pinkster, dagelyks, stuks*, enz. en niet als oulings: *blixem, pinxter, dagelykx, stukx*, enz.; — *wijn, eigen, fraai, huis*, en niet *wyn, eygen, fraey, huys*. Men kan even zoo veel zeggen van de letter c, die anders niet, dan in de *ch* wordt gebruykt, en overal elders door de *k* wordt vervangen. (zie § 7.)

De letters Q, X en Y komen alleen in vreemde woorden ten voorschynne, by voorbeeld in: *quotisatie, quittancie, quateremper, questie, qualiteit, quantiteit*; in *Xerxes*,

Alexander, Xenophon, Sixtus, Xaverius, excommunicatie; in Sylla, Synagoge, Synode, Systheem en diergelyke.

§ II.

Van de A, AE, AA, en ter dezer gelegenheid van de overige verdubbelde vocalen.

Voortyds gebruykten de Hollanders de letters *ae* in de zamenstelling hunner woorden, even als de Vlamingen en de Brabanders nog doen. Het is maer sedert de herbloeying der *Letteren* in de noordelyke provincien, dat zy de twee *aa*, of de verdubbelde-*a*, gelyk zy die noemen, voor onze diphtong of tweeklank *ae*, hebben aengenomen, als in: *maer, waer, aldaer, klaer*, 'tgeen zy schryven: *maar, waar, aldaar, klaar*, enz.

Hetzelve is gebeurd ten aenzien der *ue*, voor welke zy de verdubbelde *u* gebruyken, en daerom schryven zy: *natuur, zuur, gebuur, partuur*, in plaetse van: *natuer, zuer, gebuer, partuer*. (*)

(*) - PARTUUR z. n. o. *des partuurs* of *van het partuur*, meervoud *parturen*. by *KIL. paertuere*..... De oorsprong van *partuur* schynt in *paar* of *paren* te moeten worden gezocht. Want het beteekent iemand, die eenen anderen der wyze eyenaar, dat hy gevoege-

De *y-grec* alleen staende, wordt met de twee *ij*, welker laetste zy de staart-*i* noemen, verwisseld; maer wanneer zy by ons met andere vocalen eene diphtong uytmaekt, dan verandert men de *y-grec* in eene enkele *i*, ten zy dat er wederom eene vocael achterkome; diesvolgens in plaets van: *wys, vry, ydel; heyde, weyde; gaey; foey, vermoeyd; nooyt, ooyt; dooy; huys, snuyf, buyk*, schryven onze noordelyke broederen: *wijs, vrij, ijdel; heide, weide; gaai; foei, vermæid; nooit, ooit; dooi; huis, snuif, buik*, enz.

Aldus vervangen zy de *y-grec* op twee verschillende manieren in elk der volgende woorden: *vrijheid, gelijkheid, ijdelheid*, om dat in elk dezer woorden, by ons de eerste grieksche *y* op haer eygen staet, daer de tweede tot de vlaemsche diphtong *ey* behoort.

Maer wanneer na de diphtong, in welke wy de *y-grec* gebruyken, onmiddelyk eene andere vocael volgt, dan vervangen zy deze *y-grec* door hunne dobbele *ij*, als in *zaaijen, maaijen, eijeren, snoeijen, bloeijen, verstrooijen, kruijen*, enz., en hierby valt te bemerken dat

Iyk nevens hem kan worden geplaatst, om een paar te vormen...
Zoude Lijsje geen goed partuur voor u wezen P? (Nederduitsch taal-kundig woordenboek.)

By de Gentenaren in 't algemeen: *Portuere. Dat is portuere, Joffrouw is mynheer waard, en Mynheer is joffrouw waard.* Zoo zegt men in den tegenovergestelden zin: *Dat en is eventwel geen portuere! Hy rickt naar de zestig, en zy is negentien jaer!*

zy alsdan de dobbele *ij* tusschen de twee syllaben verdeelen, behoudende alleenlyk de *i* voor de diphtong, en latende de *j* met de volgende vocael vloeyen; dus scheidt zy de syllaben als volgt: *zaai-jen*, *ei-jeren*, (*) *snoei-jen*, *verstrooi-jen*, *krui-jen*.

Wy zullen in 't voorbygaen alhier opmerken, dat het gebruyk der verdobbelde *ij*, in plaets van de *y-grec*, zoo zeer geene nieuwigheid is, als wel de overige veranderingen in de spelling, door de Hollanders ingevoerd. Men weet immers dat by de eerste vlaemsche schryvers, zoo als Maerlandt, en meer andere, in de woorden, waerin eene *y-grec* voorkomt, deze wezenlyk de verdobbelde *ii* bezigden, en zelfs dat zy schreeven: *iidel*, *iidelheid*, enz. Een later bewijs hiervan ontmoet men in de zinspreuk: ALLE DINC HEEFT CIJNEN TIJD, op

(*) Wy zeggen uytsluytend: *eyers*; — *Vyftentwintig eyers*; — *Wat golden d'eyers P* enz., Ook hebben wy in 't vlaemsch eene uytdrukking, die in de hollandsche woordenboeken niet gevonden wordt, namelyk *Hy loopt met een ey op*, het geen beteekent dat iemand zeer ongerust en verlegen is, zinspelende op eene hen die een ey moet leggen en 'er geen geschikt plaetsken voor weet te vinden. Men past dit woord doorgaens aen een pleyter toe, wiens zaak in 't rapport ligt. Misschien zou deze spreekwyze, gelyk eenige andere van dat slach, in 't algemeen verdien aengenomen te worden. Onder deze spreuken, alhier locaal, behoort de volgende, men zegt vragender wyze: *Komt hy met 't vandel af?* — *Neen hy, hy komt met zielkens-standaert* (de zwarte standaert) *af*, waermede men den ongelukkigen bedoeydt, die zyn proces in 't laetste ressort, komt te verliezen.

een yuerhaerd , gevonden in den romp van een schip, het verleden jaer , te Cappelle , cānton van Walwyk, by het delven in den grond, toevallig ontdekt, en hetwelke men veronderstelde aldaer 240 jaren bedolven te zyn geweest.

By die oude schryvers was geene *staart-j* bekend. 'T is enkelyk om de verwerring met de *u* te vermyden, dat men aen de tweede dier verdobbelde vocael, een steert voegde. Wy laten aen de liefhebbers der oudheden over, om de reden van de verwisseling der verdobbelde *ü*, met de *γ-grec*, op te speuren, en keeren liever tot onze materie te rug.

In het tegenwoordig hollandsch wordt nooyt de *a* of *u* op het eynde eener syllabe verdobbelde; de reden hier van is dat de enkele *a* of *u* op het eynde der syllaben de zelve kracht heeft, als eene dobbele die nog eene of meer consonanten na zich in de syllabe heeft.

Volgens dezen regel schryft men dikwils een woord in singulari met eene verdobbelde *a* of *u* dat in plurali met die enkele vocael geschreven wordt, by voorbeeld :

<i>Daad</i>	en	<i>da—den</i>
<i>staat</i>	en	<i>sta—ten</i>
<i>snaar</i>	en	<i>sna—ren</i>
<i>zaak</i>	en	<i>za—ken</i>
<i>maar</i>	en	<i>ma—ren</i>
<i>gebuur</i>	en	<i>gebu—ren</i>

Om dezelve reden schryft men ook :

<i>Kwaad</i>	en	<i>kwa—de</i> ,	<i>kwa—den</i>
<i>bekwaam</i>	en	<i>bekwa—me</i> ,	<i>bekwa—men</i>
<i>zuur</i>	en	<i>zu—re</i> ,	<i>zu—ren</i>

en in tegendeel:

<i>Ma—ken</i>	en	<i>maak</i> ,	<i>maakt</i> .
<i>vra—gen</i>	en	<i>vraag</i> ,	<i>vraagt</i> .
<i>verhu—ren</i>	en	<i>verhuur</i> ,	<i>verhuurt</i> .

Het doorsnyden der woorden , zoo als hierboven , zal u ons gedacht genoegzaam doen vatten.

Deze regel geldt ook ten opzichte van de *e* en *o*; Zoo schryven de Hollanders tot den pluralis van *week* (semaine) en *kool* (charbon) *we—ken*, *ko—len*; doch hier op zyn er vele uytzonderingen, daer de *ee* en *oo* wanneer deze den zoogenoemden scherplangen klank hebben (als in *deelen*, *weenen*, *loopen*, *koopen*), zelfs op het eynde der syllaben de dobbele vocalen behouden, zoo dat men schryft, *kool* (chou) *koo—len*, *week* (faible) en *week* (timbré, die het niet te vast heeft) *weeke*, *wee—ken* en meer anderen door het gebruik aen te wyzen.

Ten besluyte: de Hollanders vervangen altyd onze *ae*, of door eene enkele of door eene dobbele *a*, — Door eene enkele op het eynde der syllaben, als in *da—den*, *ma—ken*,

waer het meestedeel van ons *dae—den*, *mae—ken*, schryven. — Door eene dobbele, wanneer de vocalen niet op het eynde der syllaben staen, als in *daad*, *maakt*, in plaets van ons *daed*, *maekt*; Ook in *fraai*, *taai*, in plaets van ons *taey*, *fraey*. Zelfs in onze diphtong *au* veranderen zy, met weynige uytzonderingen, onze enkele *a* in eenedobbele, schryvende: *naauw*, *flaauw*, in plaets van ons *nauw*, *flauw*, enz.

Maer zy zeggen *paard*, voor *peerd*; *waard*, voor *weerd*; *staart*, voor *steert*; *kaars*, voor *keers*; *laag*, voor *leeg*; *ladder*, voor *leeder*; *hart*, voor *hert* (cœur); gelyk ook *vuur*, voor *vier* (feu), *bestuur*, voor *bestier*, enz. Dit steunt nu niet meer op een systematisch verschil van spelling, maer op eene wezenlyke verscheydenheyd van tael. — Wie kan verwachten dat er in twee onderscheydene dialecten, ook van eene zelfde tael, niet eenige verschillende woorden zullen zyn? Nu *paard*, *waard*, enz., is Hollandsch, er bestaet daer voor geene meer voldoende reden.

§ III.

Artikel *De* en *Den*.

De Hollanders bedienen zich van het artikel *de*, daer wy *den* bezigen, gelyk wanneer men zegt: *DE meester heeft DEN knecht berispt*. Dit gebeurt, omdat het artikel *de*, 't welk zy lidwoord heeten, gedeclineerd volgens de hollandsche spelkunst, *den*, in accusativo, heeft.

Deze ingevoerde nieuwigheyd wordt door verscheydene Vlamingen ook gevolgd; (*) misschien om zich, langzamerhand en ongevoeliglyk, aen het hollandsch te gewennen; waerin zy, mogelyk, beter zullen slagen, dan met plotselyk en zonder andere voorbereyding, de hollandsche spelling, die meestal verkeerdelyk door hun gebruykt wordt, in hunne tael in te voeren, en waerdoor dezelve veeleer aen bedorven vlaemsch, dan aen hollandsch, gelykt.

De Hollanders geven voor dat het onderscheyden der geslachten (*genera*), by middel van het artikel, van minder belang is, dan het onderscheyden der naemvallen (*casus*); dat

(*) Zie de redevoering uytgesproken door den heer N. Cornelissen, te Gend, op den 11 augustus 1823 by de plegtige uytdeeling der eereprijzen, enz.

de Latynen de geslachten der woorden uyt de artikelen, niet kenden, dewyl zy er geene hadden; dat nu, volgens hunne schryfwyze, deze en diergelyke regels, klaer en duydelyk zyn: *WELKE soldaat heeft UWEN broeder gekwetst?* en *WELKEN soldaat heeft UW broeder gekwetst?* Inderdaed, en onpartydig gesproken, deze beyde wendingen schynen goed, omdat in het eerste geval, *uwen broeder*, en in het tweede *welken soldaat*, in accusativo staende, er geene twyfel kan bestaen, wie de gekwetsten zyn; daer men in tegendeel, schryvende op onze vlaemsche manier: *WELKEN soldaat heeft UWEN broeder gekwetst?* men toch niet weet wie van beyden, de soldaat, of de broeder, de gekwetste is.

Wy hebben het derhalve ook maer gewaegd, deze eerste schryfwyze, t'onzen risico en peykel te volgen; gelyk wy mede, hier en daer, eenige ligte afwykingen van onze gewoone vlaemsche spraekkunsten, zonder prejuditie van iemands regt, voor eygen rekening hebben genomen; zoo als gy, in den loop van dezen brief, zult hebben kunnen opmerken (*).

(*) De opsteller van het *Algemeen Advertentie-Blad van Gend, Brugge, Cortryk en der beyde Vlaenderen*, schynt ons ook van deze vryheyd, zelfs in *latiori sensu*, gebruyk te maken, wanneer hy schryft: « *den eenigsten reden die ik kan by brengen tot » verschooning aen myne menigvuldige lezers.... enz.* » (n. 576.)

De heer Henckel, presbyter, in zyne *Nieuwe vlaemsche spraekunst* (Gend 1815), verzet zich tegen deze spelling. Hy beweert dat men moet schryven: *den paus* (in nominativo) en niet: *de paus*; hy brengt voor reden in, « dat men anders den paus een » oneygen geslacht zou toeschryven, en den » leerling leeren doolen. » (p. 135). Wy nemen geen deel in den twist. Ons oogmerk is ook niet, hier te bewyzen, welke het beste of verkieslykste zy, of ons, als zulkdanig, voorkome; doch eeniglyk, volgens uw verzoek, in't kort en oppervlakkig, aen te toonen waerin de beyde talen, ten aanzien van sommige punten, verschillen.

§ IV.

Over het gepaste gebruyk van de *d*, of *t*, in sommige tyden der werkwoorden; en andere aenmerkingen omtrent deze letteren.

Wat het gebruyk der *d* of *t* in de werkwoorden betreft, men bezigt 1.º de *t* in den derden persoon præsens singulari van het indicatief van alle werkwoorden (de auxiliaria *zijn* of *wezen*, *kunnen*, *mogen* en

willen (volgens de Hollanders) uytgezonderd ; als ,

Beminnen — *hij bemint.*

winnen — *hij wint.*

leven — *hij leeft.*

Maer wanneer er, in infinitivo, eene *d* in het verbum is, behoudt het die in den zelve tyd en persoon, gelyk mede in alle participia daarvan afgeleyd ; hoewel het, zoo als reeds gezeyd, met eene *t*, moet worden gesloten ; by voorbeeld :

Vinden — *hij vindt.*

winden — *hij windt.* (opwinden)

houden — *hij houdt.*

Hier uyt zult gy ligtelyk afleyden, dat men dient te schryven : *hij bemint*, en niet *hij bemindt*; *hij vindt*, en niet, *hij vind.* enz.

2.° De Hollanders gebruyken de *t* in den tweeden persoon singulari en plurali, zoo van het præsens en imperfectum indicativi, als van het præsens en imperfectum van het subjunctief, en ook by alle de verba auxiliaria van dien persoon ; gevolgenlyk zeggen zy :

Gij bemint

gij hebt bemind

gij bemindet.

gij hadt bemind.

<i>gij zult</i>	} <i>beminnen.</i> } <i>bemind hebben.</i>
<i>gij zoudet</i> (*)	
	} <i>beminnen.</i> } <i>bemind hebben.</i>

SUBJUNCTIVUS.

Dat gij beminnet *dat gij bemindet.*
dat gij bemind hebbet *dat gij bemind haddet.*

Deze regel wordt door de Vlamingen alleenelyk gevolgd in het præsens indicativi voor de regelmatige verben, en in het præsens en imperfectum van het indicatief voor d'onregelmatige, als: *gy loopt, gy liept, gy geeft, gy gaeft*, en daerom ook, moeten zelfs volgens de Vlamingen, in het præsens van het indicatief, de regelmatige werkwoorden, zoo wel als de onregelmatige, en in het imperfectum de onregelmatige die eene *d* in het infinitief hebben, tot den tweeden persoon in *dt* eyndigen, als:

<i>Gy vindt,</i>	<i>gy vondt</i>	(van vinden)
<i>gy windt,</i>	<i>gy wondt</i>	(van winden)
<i>gy houdt,</i>	<i>gy hielt</i>	(van houden).

Wanneer eene *t* of *d*, in den uytgang van het imperfectum, of onvolmaecten tyd, ont-

(*) Ook by verkorting *gij zoudt*.

moet wordt, behoudt men dezelve ook in den uytgang van het participe, als:

Geleefd, van hij leefde
gedeeld, van hij deelde

Ook in de bastaerdwoorden, om dezelfde reden: *geprocedeerd, geconcludeerd, gepersisteerd, geruineerd, enz.*

Wanneer er in tegendeel geene *d* in het imperfectum is, maer ééne of twee *tt*, dan blyft de *t*, in het participe, als:

Stampen, hij stampte, gestampt.
zetten, hij zette, of zettede, gezet.
visssen, hij vischte, gevischt enz.

Wat aengaet de onregelmatige werkwoorden, als:

Loopen, hij liep, hij heeft geloopt.
zitten, hij zat, hij heeft gezeten, enz.

Deze leveren hier omtrent, geene zwarigheid op.

Het geen ons nog overblyft omtrent de letters *d* en *t* te verhandelen, is van een mindere aengelegenheid, en eeniglyk om u de verschillende manier, op welke de volgende woorden in de beyde talen uytgesproken en geschreven worden, te doen

opmerken; aldus zeggen de Hollanders: *zevende, negende, tiende, elfde, twaalfde*, daer wy: *zevenste, negenste, tienste, elfste, twaalfste*, schryven; gelyk zy ook zeggen: *dezelfde* of *denzelfden*, voor *dezelfste* of *denzelfsten*. Zy onderscheyden ook zeer duydelyk in het gebruyk *dezelve* en *dezelfde*, het laetste namelyk wordt gebezigd, by uytshuyting, wanneer men de zaek nader bepalen wilt; zoo by voorbeeld: *was het niet uw broeder?* — DEZELFDE. *Hebt gij mijnen broeder nergens gezien?* — *Ja ik heb* HEM of DENZELVEN *op de wandeling ontmoet*. Men ziet hier dus dat men *dezelve* moet gebruyken, wanneer men dit woord met *hem* of *haer* verwisselen kan.

De Vlamingen spreken de *t* uyt in deze woorden: *wezentlyk, eygentlyk, namentlyk, gelegentheyd* enz. De Hollanders laten deze letter, zoo in de spelling als in de uytpraek achter, en zeggen: *wezenlyk, eigenlyk, namelijk, gelegenheid*; om dat men deze woorden maekt van *wezen, eigen, name, (bijname) gelegen* enz. Maer zy zeggen en schryven gelyk wy: *stilzwijgendheid, wel-luidendheid, oplettendheid, onwetendheid*, als afstammende van de participen *stilzwijgend, welluidend, oplettend, onwetend*, enz.

Wy gaen over tot de letter *e*.

§ V.

Letter E. — *en* — *ende*.

Ik en weet het niet, — *Daer en hebt gy geen gedacht van*, — *Hy en zal dat nooyt begrypen*, enz. Deze spreek- en schryfwyzen gebruykten eertyds de Hollanders, gelyk thans nog de Vlamingen. In de werken van den dichter Cats, ontmoet men dikwerf « *En* » ick *en* weet niet hoe. *En* ick *en* weet niet » wat, enz. » Doch sedert de beschaving der hollandsche tael, is deze conjunctie, als slepend en overtollig, in dezen zin, uyt hunne tael, verbannen. Zy schryven en spreken dus eenvoudig uyt: *ik weet het niet*; en niet: *ik en weet het niet*; Zoo ook doen de Hoogduytschers, welke schryven: *Ich weiss es nicht*, en niet: *Ich und weiss es nicht*. Vermoedelyk, zullen de Hollanders dit van de Duytschers, ontleend hebben. Wat hier ook van zy, wy willen daer niet verder in treden; het is genoeg dat dit alhier aengeteekend staet.

De lettergreep *de* oudtyds dikwils achter het koppelwoordeken *en* geplaatst, laten de

Hollanders tegenwoordig insgelyks als overtollig weg. Zy zeggen dus niet meer: *Huyzen ende erven — conditien ende bespreken, — edificien ende cateylen, — heer ende meester, — eert vader ende moeder, maer: Huizen en erven, enz.* Hetzelve gebeurt ook ten aanzien der conjunctie (koppelwoord) *ofte*, in plaets van welk zy nu altyd enkelyk *of* stellen.

De vlaemsche woorden: *wanof*, voor *waervan*, en: *danof*, voor *daervan*, als: *het huys wanof questie, — ende danof blyvende in gebreke*, enz. zyn in de hollandsche woordenboeken niet te vinden.

Vele woorden nemen in 't vlaemsch de *e*, *se*, en *ne* op het eynde aen, welke zy in 't hollandsch gewoonelyk niet hebben, als: *tooverye, spookerye; verkoopinge, verhoofdinge, tydinge, rekeninge; begraevenisse, kermisse; boerinne, herderinne*, enz. In het hollandsch schryft men: *tooverij, spookerij; verkooping, verhoofding, tijding, rekening; begrafenis, kermis; boerin, herderin* enz.

Andere substantiva nemen, in onzen gendschen tongval, tot het feminin geslacht, den uytgang *igge* aen, als: *heescherigge, verweerderigge, verzoekerigge, houderigge, binnendiensterigge, besteedsterigge, achterwaersterigge, pronkerigge*, enz.; Onze noordelyke broederen spreken en

schryven: *eischeres*, *verweerdster*, *verzoekster*, *boedelhoudster*, *binnendienster*, *besteedster* enz. De verba *achterwaren*, (kraemvrouwen oppassen) en *pronken*, voor kniezen, *knijzen*, kennen zy niet.

Zy behouden, gelyk wy, de finale *e* in de woorden: *liefde*, *zonde*, *bode*, *boete*, en eenige andere. Ook hebben zy zich ten aanzien van diegene, waerin zy in 't algemeen de *e* aen het eynde verworpen hebben, het regt voorbehouden om er zich van te blyven bedienen; wanneer zulks in stukken van welsprekendheid tot de welluydendheid medewerkt, als mede in dicht-stukken om de maet of het rym te vinden; by voorbeeld: *wond* — *wonde*; *proef* — *proeve*; — *raaf* — *rave*; *prooi* — *prooije*.

Zy schryven *beide*, en niet, gelyk wy, *beede*; *bescheid*, *weide*, *eisch*, enz. en niet: *bescheed* (titre), en *bescheed* (in 't drinken, doe eens bescheed), *weede* of *geweed*, *heesch*, enz., en, op dezelfde wyze, vele andere woorden, alwaer zy den scherplangen klank *éé* vermyden, hoewel zy dezen klank, die zy in d'uytspraek verzachten, aennemen in de woorden *meenen*, *vermeenen*, *verdeelen*, daer wy in tegendeel zeggen: *meynen*, *vermeynen*, *verdeylen*.

Zy drukken gewoonelyk het diminutief van

alle hunne substantieven uyt door den uytgang *je*, *tje*, of *pje*; Dus zeggen *zy stukje*, *huisje*, *vogeltje*, *diertje*, *boompje*, *bloempje*; Wy vlammingen in tegendeel, (ten minsten wy Gentenaren) gebruyken de uytgangen *je*, *tje*, alleenlyk by substantieven die van zelfs in *e* of *t* eyndigen, als: *liedje*, *broodje*, *praetje*, *straetje*, *baentje*, *vaentje*, *kraentje*, *zoontje*, *dominé-klontje*, enz., zelfs voegen wy nog dikwils eene *n* daerby, en schryven *liedjen*, *broodjen*, enz.; maer onze overige verkleywoorden gaen meest uyt in *ke* of *ken*, en *ske* of *sken*, naer mate van den klank des woords, dus zeggen wy *dochterke*, *dochterken*; *vrouwke*, *vrouwken*; *baeske*, *baesken*; *broerke*, *broerken*; *trommelke*, *trommelken*; *stukske*, *stuksken*; *boekske*, *boeksken*; *dingske*, *dingsken*, enz. Spreekwoord: *Met het trommelken gewonnen, met het fluytjen verteerd.*

Alle deze *details* waerin de natuer der stoffe, die ons bezig houdt, ons noodzaekt te treden, zullen u, Mynheer, misschien als langdradig en vervelend voorkomen; nu dit is onze schuld niet. *Wer A sagt, muss auch B sagen*, zeggen de Hoogduytschers en dat is, zelfs in den letterlyken zin, alhier ons geval; *Wy zyn er nu veure* (voor) *wy moeten er deure* (door), en gaen dus maer tot het geen *Wy* omtrent de volgende letter te zeggen hebben, over.

§ VI.

Letters F en V.

Het gebruyk van deze letters is ook zeer verschillende in de eene en andere tael. Sommige woorden beginnen in 't vlaemsch met eene *f*, die, in het hollandsch, eene *v*, hebben, als: *fenyn*, *venyn*; *ontfanger*, *ontvanger*; *forme*, *vorm*, *gelykformig*, *gelykvormig*, enz. Andere hebben dezelve in deze tael van achter, daer wy, integendeel, de *ve* gebruyken, als in: *slaaf*, by ons, *slaeve*; *duif*, *duyve*; ook in de woorden van het latyn of fransch voortkomende, daer wy de *ph* gebruyken, als in: *trumphe*, *philosooph*, *triomf*, *philosoof*, enz. Dit alles zoudt gy klaerder en omstandiger, in de hollandsche spraekkunsten, indien gy die wilde doorbladeren, vinden kunnen. Ons voornemen is hier alleen, om in 't voorbygaen, er u iets van aen te stippen.

Wy hebben zoo even gezeyd, dat sommige woorden, welke wy met eene *f* beginnen, in de hollandsche tael, eene *v* hebben, zoo als: *vyg*, 't gene wy schryven *fyge*. Maer hier is eene uytzondering te maken tusschen

de Vlamingen en de Brabanders ; deze laetste zeggen: *vayg*. Dit was de sobriquet of scheldnaem , die men, zoo als gy weet, ten tyde der brabantische revolutie , aen die personen gaf , welke het Huys van Oostenryk aengekleefd bleven , of voor den slechten uytgang beducht waren. Deze benaming is tot heden behouden ; men zegt nog van die personen : 't is een *oude fyge* , in tegenstelling met de andere party , die tot als nog , de *welpeyzende* , blyft heeten.

§ VII.

Letters G — H — C en CH.

Wy beginnen met de letter G.

Gy schryft, Mynheer, als in vroegere tyden: *volcomentlyck*, *connen*, *cavel*, *crom*, *creupel*, *coop* en *vercoop*, met eene *c*, gy gebruykt die, zelfs in: *elck*, *volck*, *gebruyck*, en in alle woorden, uytgaende in *ik*, daer het nogtans zeker is, dat wy, even als de Hollanders, deze letter niet, dan met de *ch* gepaerd, gebruyken, gelyk in: *schier*, *schande*, *schip*, enz. Wy hebben eygenlyk ook geene woorden die met eene *c* beginnen, en dezelve worden allen en beter, met eene *k*, geschreven, zoo

als: *krom, kanon, kogel, kamoeseleer, kabas* (fygekorf) *kabassen* (tricher) (*) enz. Hiervan zyn uytgezonderd de woorden, die van vreemde talen ontleend zyn, en waerin de *c* behouden wordt, als: *canonisatie, cazuyffel, cellebroer, civiel, crimineel, procureur, contract, conclusien, client, consoorten*, en diergelyke.

Eenigen schryven alsnu met de *k*, *Prokureur, krimineel, konklusien, kontrakt* enz., » » Ingeval men basterdwoorden gebruikt, » zegt P. Weiland, «moet men dezelve alleen met » verandering van den uitgang, hunnen oor- » spronkelijken vorm laten behouden, en, bij » voorbeeld, *justitie, executie, beneficie, citatie*, » enz., schryven; en niet, gelijk sommigen wil- » len, *justisie, eksekusie*, enz. » Aldus moet men schryven: *procureur, crimineel, conclusie, district. Questie*, en niet: *kwestie; requeste, requestrant*, en niet, *rekwest, rekwestrant; thesaurier*, en niet, *tresorier; presumptie*, en niet, *presomptie*, enz.

Vooraleer wy dit paragraf verlaten, moeten wy nog aenmerken, dat vele Vlamingen, en gy ten hoofde, willekeurig de *ch*, by eene *t* staende, voor de enkele *g*, gebruykt, en

(*) By ons Zeuren, *zeurzak, zeurbrokke*, ook kennen wy geen ander woord om het bedriegen in het spel, en den bedrieger uyt te drukken.

vice versa ; aldus schryven zy onverschilliglyk : *macht* , *magt* ; *kracht* , *kragt* ; *klacht* , *klagt* ; *recht* , *regt* ; *vlucht* , *vlugt* ; *vrucht* , *vrugt* ; *zucht* , *zugt* ; enz. Er is nogtans , in eene regelmatige tael , maer eene wyze , om hetzelve woord naer behooren te schryven.

De *ch* , heeft in het algemeen de voorkeur. Men gebruykt de *g* , in de substantieven afstammende van verba , of wel van een ander substantief , waeraen de *g* eygen is ; men schryft aldus : *magt* , om dat dit woord afstamt van het verbum *mogen* , 't welk de letter *g* , in 't infinitief heeft ; *vlugt* , van *vliegen* ; *jagt* , van *jagen* ; *klagt* , van *klagen* ; *pligt* en *pligtig* , van *plegen* ; *regtbank* , *regter* , van *regel* ; enz. — De adjectieven *dig* en *ligt* , worden met eene *g* gespeld ter onderscheyding van de substantieven *dicht* , *licht*.

UEd. schryft nog altyd gelyk ten tyde van *Karel houdt den lanteern* , de woorden : *ghesien* , *gheweest* , *ingevolghe* ; *spronck* , *ganck* , *voortsganck* , *inganck* , (wanof het eerste jaer synen inganck nemen sal , enz.)

Vele Vlamingen , zoo wel als de Hollanders , laten alsnu de *h* , als overtollig , in de eerste dezer woorden , achter , en zy gebruyken in de andere , de *g* , voor de *k* , omdat zy , van de werkwoorden *gaen* en *springen* , voortkomen.

Mén zou', voor wat de spelling van vermelde eerste woorden betreft, hier tegen kunnen inbrengen, dat de woorden, die, in de vlaemsche tael, met de letters *er* beginnen, als: *erroepen, erhalen, erleven* enz., in het hollandsch *herroepen, herhalen, herleven, herstellen, hertrouwen, hervallen*, enz. met eene *h* aen 't hoofd, geschreven worden, en dat deze letter, die men als overtollig wilt aenzien, ook in de woorden *thans, en althans*, gebruykt wordt; — En wat de *k* aengaet, dat deze letter in de woorden: *ontwankelijk, aanwankelijk, oorspronkelijk, koninklijk*, en misschien nog in eenige andere, gebezigd wordt. Daer op antwoorden zy, dat in het schryven zoo wel aen den vereyschten klank der woorden, als aen het achtbaer gebruyk moet worden voldaan. Dieper treden wy daer niet in.

De Hollanders schryven liever: *Gezegd, gezegde; gelegd, gelegde*; dan *gezeid of gezeide, geleid of geleide*, om dat dit verledene afdaelt van den infinitivus, *zeggen en leggen*.

Zy schryven ook: *noch (ni) noch gij, noch ik*; en *nog (encore) nog eens, nog meer, tot nog toe*, enz. Dit gebeurt, om deze woorden, welke gelyk luyden, en in beteekenis verschillen, van elkander te onderscheyden; Aldus schryft men ook *gelach, van lagchen*, en *gelag of drinkgelag; geslacht (genre)* en

geslagt (du betail tué), *doch* (conj.) en *dog* (hond), en eenige andere van dien aard, waer op de Vlamingen, in 't algemeen, weynig acht nemen.

VIII.

Letter N.

Wanneer de adjectieven of pronomen, als zelfstandige naemwoorden, worden gebruykt, nemen dezelve in 't hollandsch, in plurali en alleen staende, de letter *n* op 't eynde aen; By voorbeeld: *de geleerden*, *de grooten*, *onvergenoegden* enz., in plaets van *de geleerde*, *de groote* enz., zoo als wy schryven; omdat deze laetste spelling, in 't hollandsch, alleen het enkelvoud aenwyst. Hetzelve grypt ook plaets in sommige woorden, waervan de meervoudige beteekenis dit nochtans niet schynt noodig te hebben, als: *Sommigen der genen*, *Velen zijn er geroepen*, enz. Maer, wanneer deze en diergelyke adjectieven of pronomen van een substantief zyn gevolgd, schryft men die gelyk in 't vlaemsch, als: *Onvergenoegde lieden ontmoet men ten allen tyde en overal*, enz.

IX.

Letters O. — U.

—

In Holland schryft men: *kunnen*, en niet *konnen*; *kunst*, en niet *konst*; *lucht*, en niet *locht*; *dubbel*, en niet *dobbel*; *ruw*, en niet *rouw*; *burger*, *bundel*, *beurs*, en niet zoo als hier, *borger*, *bondel*, *borze* enz., en deze spelling is, over het algemeen, aengenomen.

De woorden: *woonen*, *inwoonder*, *te vooren*, *voorige*, *buytenspoorige* enz., waer in wy twee oo gebruyken, worden geschreven: *wonen*, *inwoner*, *te voren*, *vorige*, *buitensporige* enz., gelyk men ook schryft *beweren*, *begeren*, *verweren*, *scheren*, *nering* enz., voor *beweeren*, *verweeren*, *begeeren*, *scheeren*, *neeringe*, enz. De overeenkomst met de hollandsche uyt-spraak vereyscht zulks.

De Gazette van Gend schryft *begeeren* met eene *i* — « Na het voorbeeld van Pepin, « hy *begeirde* dat eenen paus hem de ko-ninglyke zalvinge zoude geven » (n.º 1222). Zy gebruykt de zelfde spelling in de woorden: *weird*, *peird*, *weirde* en diergelyke, waer uyt de verachters der vlaemsche tael willen afleyden, dat hare spelling geene vaste regels heeft, en dat een iegelyk daer mede leeft, zoo als hy wilt.

Deeerweerde heer Henckel, die ten jare 1815, onze oude spelling grootendeels veranderd heeft, schryft: *lering*, voor *leering*; *algemein*, voor *algemeen*; *peizen*, voor *peyzen* of *peynzen*; *kopen*, voor *koopen*. Hy gebruykt twee *oo*, en twee *ee* in *koomen*, *geeven*, *weezen* (*être*), *weeten*. Hy schryft: *zegde*, *gezegde*, *gelegde*, voor *zeyde*, *gezeyde*. Hy verwerpt *werd* en *werden* in den onvolmaekten tyd van het indicatief van het verbum *wor-den*, en verkiest overal *wierd* en *wierden*. Hy verzet zich tegen den heer van Boterdael, die *wird* voorstelt. Hy behoudt de vlaemsche diphtongue *ae*, en verwerpt de *ey*, schryvende aldus: *Waekzaemheid*, *dwaesheid*, en niet: *dwaesheyd*; *Onnozelheid*, en niet, *onnoozelheyd*. enz. (Nieuwe Vlaemsche Spraek-kunst in het licht gegeven tot onderrigting van alle schoolmeesters enz. Gend by *P. De Goesin* 1815).

§ X.

Letter S. — Z.

Wy moeten, Mynheer, alhier niet opmerken, dat vele zelfstandige naemwoorden, die met eene *s* eyndigen, in 't meervoud de *z* aennemen, als: *Huys*, *muys*, *kluys*,

die in het meervoud *huyzen*, *muyzen*, *kluyzen*, geschreven worden, en dat andere eene tweede *s* aennemen, als: *kas*, *mes*, *vos*, enz. in 't meervoud, *kassen*, *messen*, *vossen* enz., dewyl dit, in beyde talen, gelyk is.

UEd. heeft in het woord: *ghesten*, in het 7.de paragraf kunnen aenmerken, dat hetzelfde met eene *s* is gespeld; dit punt raekt U in het byzonder, daer gy weynig of niet met de *z* werkt, en willekeuriglyk de *s* voor deze letter bezigt. In 't hollandsch schryft men: *zien*, *zin*, *zich*, *zes*, *zeven*, *zoet*, *zacht*, *zwijgen*, *boezem*, *bezem*, enz., en dit laet zich gemakkelyk hooren.

De Hollanders schryven: *Prinses*, *sieraad*, *versiersel*, *versiering*, met eene *s*; de Gazette van Gend, gebruykt in deze woorden de *c*, *Princes*, *kerkcieraeden*, *verciersels*, enz.

De schryver van het *Algemeen Advertentieblad* van Gend volgt eene gelyke spelling; zie hier, Mynheer, ten bewyze, een berigt letterlyk uyt nommer 561, overgenomen.

« Den baes J. B. Wynsberghe, in de
 » hoop van vrede, Kamerstraet (Gent) zal
 » zondag aenstaende 14 september 1823,
 » schoone pryzen laeten winnen, te weten:
 » Voor het wisch-spel, eene extra schoone
 » zilvere vergulde snuyfdoos.

» Voor het teirlings-spel , eene ecaillie ge-
« garnierde tabakdoos ; extra curieus.

» Geen twyffel of men zal daer ter dezer ge-
legentheyd een fraey en nombreux gezelschap
» vinden. — De verbeteringen die den nieu-
» wen *Hospus* 't zedert korten tyd , en nog
» zal bybrengen om zynen estaminé-salon
» ten schoonsten te *vercieren* , zal de verge-
» noeging van een ider *nae hem* trekken.»

Het pronoom *zich* verdient, Mynheer , al-
hier een oogenblik uwe aendacht. Vele
Vlamingen ondermengen hetzelfde met *hem* ;
Zy zeggen en schryven : *hy heeft hem be-*
drogen gevonden , voor : *hy heeft zich bedrogen*
gevonden , 't geen zeer verschillende is. Het zoo
even gemelde blad (*loco citato*) levert ons , onder
meer andere stoutmoedige uytdrukkingen , een
levend exempel van dien misslag op.

Het zelve berigt geeft ons gelegenheid
nog eene onnauwkeurigheyd , die wy Vla-
mingen , omtrent de prepositien *na* en *naer* ,
(holl. *naar*) begaen , alhier in 't voorby-
gaen aen te stippen. *Na* , *daerna* , *waerna*
(daarna , waarna) wilt in het fransch zeggen ,
après , *après cela* , *après quoi* ; en *naer* , of
naar , (in 't fransch : *à* , *vers* , *pour* , — *Naer*
't Capitolium , *naer 't Conclave*.) Aldus zegt men :
waerna hy zich naer Batavia begaf . — *Iemand*
zenden van Cayphas , *naer Pilatus* . (spreek-

woord) (*) Indien men hier omtrent geen onderscheyd maekt, dan is deze spreekwyze: *Hy zal naer het sermoen komen*, dubbeltinnig, om dat men nu niet weten kan of hy het sermoen zal bywoonen, dan wel, of hy komen zal als hetzelfde geëyndigd is. De opsteller van het *Advertentie-blad* gebruykt deze woorden juist averegts: «Zal de verge-» noeging van een ieder, zegt hy, *nae hem* » (J. B. Wynsberghe) trekken ». De Gazette van Gend neemt ook die spelling

(*) Het is veelal in de spreekwoorden en vergelykingen, dat de kern en de geest der talen bespeurd wordt. Het ware opmerkzaam te weten, of, en in hoe verre, een deel onzer oude spreekwoorden, die namelyk welke tot het oude of nieuw testament behooren, in de noordelyke deelen van ons vaderland, behouden zyn gebleven; zie hier, Mynheer eenige dier spreekwyzen en vergelykingen, die men veel meer zoude kunnen uytbreyden: — Hy zag nog heyden nog christen, — Hy is van Sint Thomas volk, (*niet te ligtgeloovig.*) — Wy moeten malkaer geen Lysebeth heeten, (*malkanderen niet wetens willens bedriegen.*) — 'T is Rochus met zynen hond, (*inséparables.*) — Sinte Pieter op ons Heere leggen, (*gemeenen kost achter iets lekkers eten.*) — Hy staet wel met Sint Appollonia, (*hy heeft goeden appetyt.*) — Hy drinkt gelyk een' templier, — Hy snuyft gelyk eenen ketter, — Zy zit al in Sint Annes-schaprae, (*oude maegd.*) — Als David zyn volk telde, hy verloos den stryd, — 'T lot valt altyd op Jonas: — Ons Heere een vlassen baerd aendoen, (*zich door eene verkeerde spitsvindigheyd verschoonen willen.*) — Den duyvel een keersken branden, — By den duyvel te biechte gaen, — Den duyvel die de passie preekt, — Als den duyvel oud wordt, hy wordt eremyt, — Iemand zenden van Cayphas naer Pilatus. Velen zeggen van Pontius naer Pilatus; 't zyn deze laetste die Montaigne bedoelde, toen hy zeyde: *si vous avez pris l'un des Scipions pour l'autre, que vous reste-t-il à dire qui vaille P*

aen: « En des anderdags zal het sacro- » collegie zig *nae* het conclave begeven ». Hier in zyn zy beyden door den heer Henckel voorgegaen: « Als gy *nae* Antwerpen zult » komen, ik verzoek u ernstiglyk by my » uwe herberg te nemen. » (Nieuwe vlaemsche spraakkunst. blad 169.) Zoo zeggen ook velen verkeerdelyk: *naerdoen* voor *nadoen* (imiter, contrefaire), *naerzien* voor *nazien* (overdenken, overpeyzen, overwegen. *Nog eens naerzien gelyk Naeyer*, spreekwoord.)

§ XI.

Geslachten.

Wy meenen niet dat er daer omtrent eenige regels bestaen; maer dat het gebruyk alleen alhier moet worden achtervolgd. *Dood*, *pligt*, in het hollandsch, zyn van het mannelyk geslacht, en van het vrouwelyk in het vlaemsch: *venster*, *oog*, *oor*, *feest*, *uer*, zyn van 't vrouwelyk geslacht in de vlaemsche tael, en van het onzydig in het hollandsch. De woorden: *boek*, *middel*, *artikel*, *rym*, *oogenblik*, *gemeente*, *register*, *bureau*, *musiek*, *gedachte*, *loon*, zyn ook verschillende in de beyde talen; Hoe dit gekomen is, weten wy niet. *Les modes s'intro-*

duisent dans les expressions comme dans les coëffures, zegt Voltaire, en dit is in alle levende talen.

Dit zyn kleynigheden, en wy stemmen geerne hier in toe; nogtans zyn het deze en andere, in schyn, kleynigheden, in den loop dezes briefs oppervlakkig aengeraekt, die de spraek aenmerkelyk verfraeyen, en de beyde *talen*, in den grond, en oorspronkelyk dezelfde, alsnu grootendeels onderscheyden, en als *vreemde* aen elkanderen doen voorkomen.

Wy zeggen *oorspronkelyk de zelfde* (*); andere, en die alles met een woord afdoen, zeggen dat-ze maer in paruer alleen verschillen, en dit is het geen men byna zou' meenen te kunnen antwoorden op de vraeg door het Genootschap *Concordia* voorgesteld, en waervan wy in den aenvang hebben gesproken. De beginselen en de grondregels zyn dezelve in de beyde *talen*; Maer deze grondregelen (laet ons dat niet bewimpelen,) zyn weynig of niet gekend by het grootste gedeelte der Vlamin-

(*) • Het Belgisch of Nederlandsch, dat in de zeventien provincien gesproken wordt, en 'twelk voor twee eeuwen (geschreven in 1711) den naem van *vlaemsch* voerde, om dat die provincie toen by uytnemendheid bloeide, en door den koophandel wyd vermaerd was, heeft, met het verminderen van Vlaenderen en Braband en 'topkomen van ons land, nu by uytstek den naem van *Hollandsch* gekregen. • (TEN KATE *Aenleiding tot de kennisse van het verheven deel der Nederduitsche sprake.*)

gen, welke hunne moedertaal volgens dezelve niet hebben geleerd; zy hebben die taal ook nooyt beoefend, of hebben dezelve in'tvervolg, geheel en al, verlaten. Dit maekt dat de hollandsche taal, welke zich, door hare klaerheid, juistheyd en naauwkeurigheid onderscheyd, door dezelve Vlamingen als eene *vreemde* taal wordt beschouwd, en van daer hunne weynige lust, om niet te zeggen, de afkeer, die men ontmoet om die te leeren of zich in dezelve te oefenen.

§ XII.

Jurisdische termen, practizyns-woorden.

Ik ben daer omtrent, Mynheer, grootendeels van uw gevoelen: Gy weet, zegt gy, wat *frivol-appel* en *requeste civiele* beduyden, wat *verkoopning by folle enchère*, — *stellionaet*, — *failliet*, — *desolaete en insolvente boedel* beteekenen; Gy verstaet, zeer goed, de woorden *inventaris*, — *procureur des konings*, — *bezette rente*, *gepasseerd voor den Notaris... behoorelyk geregistreerd*, enz.; Maer wanneer het een ieder vrystaet dezelve woorden, op zyne manier en naer zyn begryp, te vertalen, en wanneer gy leest, zot *beroep*, voor *frivol appel*, *burgerlyke rekweste*, (van burgerlyk

wetboek , ontleend) en *heusche requeste* (uyt *Meyers-woordenschat* getrokken), voor *requeste civiel*; Wanneer gy ziet *bundel*, voor *inventaris* — *Koninglyken bezorger*; — *kontrakt van vestiging van rente*, *verleden voor den Notaris*... — *behoorlyk geboekt*, en diergelyke dingen; dan vindt gy u verleggen, en u verpligt te vragen waer men henen wilt, en wat er van dit alles komen moet.

Dat men in de noordelyke gewesten van ons vaderland, alwaer de moedertael, sints lange, met het beste gevolg, is beoefend geworden; dat men by Geleerden de vertaling van vreemde kunstwoorden, met schrandrheyd en grondige kennis, in gepaste bewoordingen, hier en daer, ziet invoeren, zulks zal men ligtelyk aennemen, en 't is waer op deze tael haer met regt verheffen mag; (*) maer in de beyde Vlaenderen, alwaer de landtael nooyt is aengetrokken geworden, (**) alwaer dezelve maer eerst uyt haren

(*) « Waar is de wijsgeer, waar de redenaar, waar de geleerde, « dien zij verlegen laat? een ieder wordt naar zijn behoefte « gediend; elk vindt de noodige bewoordingen, waar mede hij « zijne gedachten omkleeden en verstaanbaar maken kan. »
(*Redevoering over het behoefenswaardige der Nederlandsche tale van den hoogleeraar SCHRANZ. Louwm. 1818.*)

(**) Preuve 1.° Het *Nieuwsblad* van Audenaerde dat in het *fransch* verschynt. 2.° Een tweede dagelyksche *fransche courant* welk alhier sedert een korten tyd het licht ziet. 3.° Twee ongelukkige proeven van *Gendsche Couranten* in de *Nederduitsche tale* opgesteld, die er niet hebben kunnen doorbreken. *Et cætera.*

diepen slaep, waer in zy sints 30 jaren, en gedurende hare verbanning uyt de judicaturen en het algemeen bewind, gedompeld lag, getrokken wordt, alle de praktyk-woorden in de moeder-spraek, eensklaps in omloop te brengen, dat zal zoo gemakkelyk niet worden uytgevoerd als men zich wel inbeeldt. Men ziet er iets van, in de weynige voorbeelden hier boven aengehaeld, alle uyt echte bronnen getrokken.

Het is het gebruyk alleen dat ten aenzien der talen, geene wetten of dwang erkent, hetgeen allengskens onze moeder-tael van die vreemde woorden ontlasten kan, en dit ook alleen.

Het groote kwaed dat de gemeene man die woorden niet verstae! Misschien ware het aen velen zalig, die nooyt te hebben gekend: *Actie*, — *exceptie*, — *reconventie*, — *nulliteyt*, — *incompetentie*, — *compensatie*, — *novatie*, — *confusie*, — *praescriptie*, — *beneficie van inventaris*, — *interlocutoir en definitif vonnis*, — *défaut*, — *oppositie*, — *appel*, — *reformatie*, — *cassatie*, — *revisie*, — *appellant*, — *geintimeerde*, — *gecondemneerde*, — *procureur*, — *client*, — *advies*, — *salaris*, — *tauxatie*, — *sommatie*, — *commandement*, — *executie*, — *référé*, — *saisie-gagerie*, — *saisie-brandon*, enz., en deze laetste woorden verstaen onze boeren maer al te wel.

Men roeye deze termen uyt de practyk,

men verbanne die uyt de vierscharen , en vervange (is 't doenlyk) dezelve , door min of meer gepaste nederduytsche bewoordingen , procureurs en partyen , eysschers en verweerders , verstaen elkander niet meer !.....

Wat kan men toch met grond inbrengen tegen deze spreek- en schryfwyzen in welke diergelyke woorden , met mate , gebruykt zyn? Wy halen die alhier , met genoegen , aen.

« Een vonnis , in materie van orde , bij » default gewezen , kan niet door middel » van oppositie , maar alleen door appel » aangevallen worden. »

« Bij het voldingen van de zaak , werd » geconcludeerd tot nulliteit van de acte » van appel , op grond dat dezelve niet aan » de geintimeerden in persoon of aan hun » wezenlijk domicilie , maar alleen aan het » gekozen domicilie geexploiteerd was. »

» De wet bepaalt dat de clause reso- » lutoir , altijd stilzwijgend zal ondersteld » worden , bij sijnallagmatieke overeenkom- » sten enz. » (Jaarboeken van het regt en regtsgeleerdheid, 1812).

Hier mede afbrekende , heb de ecr te zyn , enz.

NABERIGT.

☞ Deze brief was reeds onder de pers, toen ons ter hand is gekomen *De Nederduitsche Spraakkunst voor vlaamsch-sprekenden*, naar het hollandsch, door den Heer *J. J. Meke*, gedrukt te Gend, by *N. J. Houdin*. Dit werkske, zeer beknopt, als maer 140 bladz. beslaende, schynt ons toe zeer doelmatig te zyn opgesteld en ten uitersten geschikt voor Vlamingen, die verlangen het hollandsch te leeren, daer hetzelfde in dit kort bestek, eene zeer klare en vatbare inlichting omtrent de grondbeginselen dier taal, inhoudt. Wy meenen derhalve gemelde *Spraakkunst* niet genoeg, te kunnen aenpryzen.

INHOUD.

EERSTE BRIEF, dienende voor inleyding	<i>bladz.</i> 3
§ 1. A. B. C.	10
§ 2. Van de A, AE, AA, en ter dezer gelegenheyd van de overige verdobbelde vocalen	11
§ 3. Artikel <i>De</i> en <i>Den</i>	17
§ 4. Over het gepaste gebruyk van de <i>d</i> of <i>t</i> , in sommige tyden der werkwoorden en andere aanmerkingen omtrent deze letteren	19
§ 5. Letter E. — <i>en</i> — <i>ende</i>	24
§ 6. Letters F en V.	28
§ 7. Letters G — H — C en CH.	29
§ 8. Letter N	33
§ 9. Letters O en U.	34
§ 10. Letters S en Z.	38
§ 11. Geslachten	39
§ 12. Juridische termen, practizyns-woorden	41
Naberigt.	45